

Mjölnairens trädgård

Att spåra Bellmanshuset och krogen Gröna Lund i arkivens källmaterial visar sig svårt. Bellmanshuset och den så kallade Mjölnergården är uppförda på samma tomt, vars officiella namn enligt 1729 års numrering varit Trädgården 31. Vid några tillfällen kallas hela tomten Mjölnergården, men ingensans i arkivmaterialet från tiden finner vi benämningen Gröna Lund. Att de båda byggnaderna står på samma tomt och har samma ägare gör att de blir svåra att skilja i mantalslängder, taxeringslängder och annat arkivmaterial. Vi kan komma med antaganden och vi kan ställa upp hypoteser då det gäller Mjölnergårdens och Bellmanshusets äldsta historia, men absoluta fakta är sällsynta och svåråtkomliga.

Tomten och byggnaderna är emel-

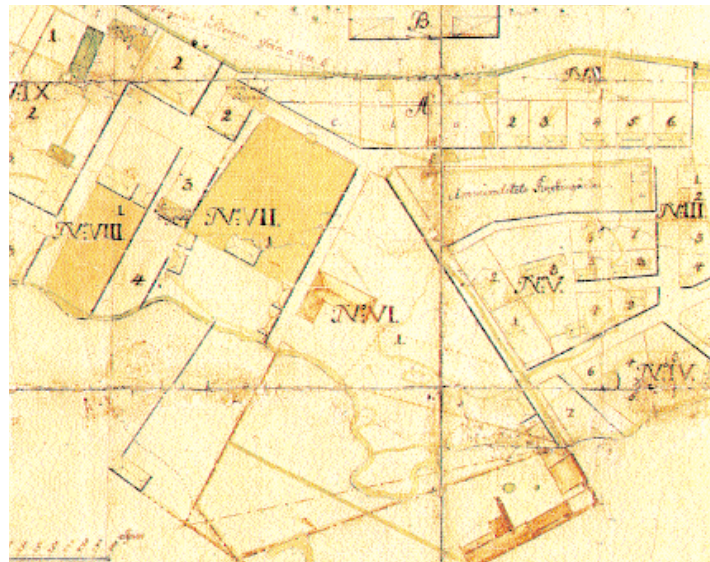
*Vem byggde
Bellmanshuset och
varför? Var det för att
om sommaren kunna
erbjuda inte bara mat och
dryck, utan även ett
chambre separé då tidens
förnämare ungherrar
och lättfotade herdinnor
drog ut i den
pastorala idyllen?*

lertid intimt förknippade med Djurgårdsstadens historia och utveckling, och om den vet vi betydligt mer. Vi kan till och med sätta ett exakt datum

– 14 september 1667 – då beslut fattas att lägga grunden till det som ska bli Djurgårdsstaden. Men historien börjar redan ett par årtionden tidigare.

Enligt 1644 års sjöartiklar skulle flottans manskap få fri sjukvård då de blivit sjuka eller skadat sig i tjänsten. Ofta sändes de då till hemorten för att få vård i stället för att vårdas av kronan, men så småningom fann man det nödvändigt att uppföra en vårdinrättning i närheten av skeppsgården i Stockholm. Drottning Kristina skänkte 1646 en tomt till Amiralitetet avsedd för just en sådan vårdinrättning – ett krigsmanshus – på Ladugårdslandet, men av olika anledningar dröjde det ända till 1667 innan bygget kom till stånd. Den 14 september beslutar Amiralitetets Krigsmanshuskassa att beställa ett antal tim-

Petrus Tillaeus stadsplan till Djurgårdsstaden 1736 (detalj). Gatunätet är med få undantag detsamma som i dag. Den Psilanderhielmska tomten som nu innehas av Johan Psilanderhielms son Petter är markerad grön och med siffrorna VII, 1. Mjölnergården finns inritad längs tomtens nedre kortsida mitt för den långa bryggan. Framför huset ligger flyglarna som i kapat skick finns bevarade i dag. Mitt på tomtens övre kortsida finns en sexkantig byggnad på den plats där Bellmanshuset i dag gränsar mot Låga längan.

T.v. Uppmätning av Amiralitetstomterna 1724. A visar «H:e Räntmästaren Psilanderhielms Tompt med Trägård ok åbyggnad ...». Tomten är till skillnad från resten av kartan inte färglagd och inga byggnader eller anläggningar har ritats in. Bellmanshuset och Låga längan skulle så småningom komma att uppföras vid B längs tomtens övre kortsida. Till vänster om tomten ses resterna av den fyrålgade anläggning som var båtsmanssjukhus på 1670-talet. C markerar begravningsplatsen och till höger om tomten finns den «Plats som Bryggar Åldermannen H:e Johan Lampa gör ansökning att intaga». Här skulle Djurgårdsvarvet växa fram.

merstugor från Åland att uppföras som sjukstugor för båtsmän. Nu hade tomten på Ladugårdslandet bytts mot en ny tomt på Valmundsön, som Södra Djurgården då kallades. Tomten var en smal och bergig strandremsa utanför staketet till den kungliga jaktparken. Året därpå – 1668 – anländer timret från Åland och stugorna sätts upp i längor kring en stor fyrkantig gårdsplan, just där Allmänna gränd i dag möter Djurgårdsvägen. Amiralitetet anställde en barberare – den tidens kirurg – och ett par sköterskor för de sjukas vård. Man skaffade två mjölkkor, och ett par båtsmän avdelades att fiska för de sjukas räkning.

Bara några år efter att anläggningen stod färdig kom den att fyllas till bristningsgränsen med sjuka och döende

båtsmän. Det var i efterdyningarna av det misslyckade sjötåget mot danskarna hösten 1675. Provianten ombord i de illa rustade skeppen var skämd och besättningarna förgiftades och blev svårt sjuka eller dog.

I de överfulla sjukstugorna på Djurgården dog 144 båtsmän som hastigt begravdes i massgravar direkt invid stugknuten. Kungen – Karl XI – reagerade mycket häftigt på massgravarna. Han skrev ett bistert brev till Amiralitetet där han påpekar att man borde tänka på att Djurgården var till för kungens nöjen, och att det kunde uppstå olägenheter med lukt under vår- och sommarkvarter eftersom liken skotats ner i sank mark.

Han befäller därför Amiralitetet att se till att Krigsmanshuskassan i stället

anlägger en ordentlig begravningsplats.

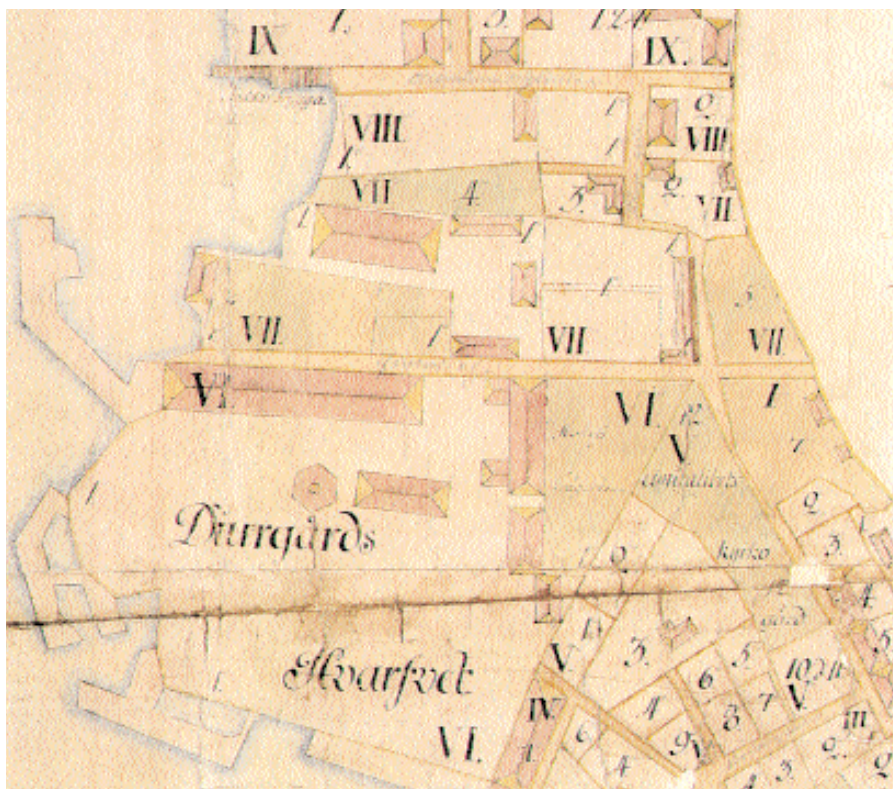
Kyrkogården som anlades kom att användas under lång tid, även efter det att båtsmanssjukhuset lagts ner, och låg söder om Långa gatan i det som ända till 1922 kallades kvarteret Kyrkogården. I dag heter kvarteret Krigsmans-kassan.

Förutom sjukhuset lät Amiralitetet uppföra ett antal båtsmansstugor som kaserner för hundratals båtsmän och annat folk som hade sin tjänst på Skeppsholmen.

Kring 1680 överfördes flottan från Stockholms skeppsgård med båtsmän och allt till sin nya hemmahamn – den nyanlagda örlogsstaden Karlskrona. Båtsmanstomterna på Djurgården lämnades öde och skulle enligt reduktionen återgå till Kungl. Maj:t. Men Ami-

Mjölnergården från Lilla Allmänna Gränd vid förra seklets början. På bilden syns också den kapade östra flygeln och bakom den Djurgårdsvarvets chefsbostad som i början av 1900-talet hyste apoteket Vasen och som i dag är Gröna Lunds tivolis kontor. Mjölnergården var ursprungligen ett envåningshus, men byggdes på med en övervåning och den inbyggda svalgången vid mitten av 1700-talet.

Karta över Amiralitetstomterna 1791 (detalj). Kvarteret Trädgården markeras med VII och tomt nr 31 med 1. Strax ovanför kartans mitt syns Mjölnergården med sina flyglar vända mot sjön. Tomten har fyllts ut och ett par förrädsbyggnader står på den nyvunna marken. Till höger om Mjölnergården syns trädgården och längs gränsen mot gatan syns för första gången Bellmanshuset och Låga längan.

ralitetet såg en möjlighet att tjäna pengar på att hyra ut tomterna och skaffade sig snabbt bekräftelse av Karl XI på att området var en donation, som man själv hade rätt att arrendera ut eller sälja.

Psilanderhielms malmgård

Krigsmanshuskassans egen räntmästare Johan Psilanderhielm fick 1713 rätt att arrendera ett 100 gånger 80 alnar stort stycke mark vid Båtsmanstomterna, som området nu kallades. Det är detta markstycke som senare ska komma att bli tomt nr 31 i kvarteret Trädgården och så småningom kallas Gröna Lund.

Den första detaljerade kartan över området är Nils Strömcronas avmätning 1724. Den visar ett skärgårdslandskap med klipphällar och alkransade långgrundna vikar. Spridda över hållmarker och sankastrandängar står resterna av de gamla förfallna båtsmansstugorna. Kartans skrivna förklaringar är utförliga och redovisar noga både markens och husens beskaffenhet och skick:

«Ett högt ojemt Berg, brant på Norra sidan, men mera lång slätt på den södra, föga nyttigt», «En Berg Helle aflång», «Brantigt Berg emot Sjöstranden», «Tvänne gemena Stugor som borthyres av Cassan, Äro kullfallna».

Tomten som Psilanderhielm får arrendera beskrivs som: «H:e Räntmästaren Phsilanderhielms Tompt med Trägård ok åbyggnad, heel jämbn, men något fylld in vid Stranden.» Tyvärr visar kartan bara tomtens ytterkontur och inga anläggningar eller byggnader innanför tomtgränsen. Här är kartan till skillnad från omgivande mark helt vit. Tomtens östra gränslinje gör en oregelbunden utvikning på mitten kring någon form av byggnad eller anläggning som inte låter sig tolkas. Tack vare beskrivningen vet vi dock att här finns både trädgård och ett hus. Nedanför vid stranden löper en 70 meter lång brygga ut till en sjöbod i den långgrundna viken. Vi kan nog se Psilanderhielms anläggning som en typisk malmgård, den typ av sommarställe som adel och bättre beställt borgerskap vid den här tiden i allt större utsträckning skaffade sig i stadens närhet.

Kanske skulle den här delen av Djurgården fyllts av borgerskapets sommarställen om inte historien tagit en annan vändning. Kartan från 1724 visar nämligen också embryot till det som skulle bli helt avgörande för Djurgårdsstadens utveckling – Djurgårdsvarvet.

Djurgårdsstaden tar form

Samma år som kartan ritades ansökte bryggårldermannen Johan Lampa om att få starta en varvsrörelse på en stenig udde alldeles söder om Psilanderhielms tomt.

Det kom att dröja ända till 1735 innan det blev ordentlig fart på verksamheten. Det året övertogs varvet av den driftige köpmannen Efraim Lothsack som med kapital och energi lyckades få lönsamhet på Lampas gamla rörelse. Varvet bidrog till en betydligt ökad bebyggelse på de gamla båtsmanstomterna och Amiralitetet uppdrog åt stadsingenjören Petrus Tillaeus att upprätta en stadsplan över området.

Tillaeus ritade dels en kompromisslös stadsplan med en centralt belägen kyrka och rätlinjiga gator som inte tar hänsyn till topografin eller den bebyggelse som redan fanns, dels ett alterna-

De lagar som reglerade innerstadens byggande kom aldrig att tillämpas i någon större utsträckning i Djurgårdsstaden. Här fick en romantisk kåkstad växa ohämmat med sina vinklar och prägl. Litografi i 'Ny illustrerad tidning' från 1800-talets slut.

tiv anpassat till verkligheten. Det senare alternativet, som tog hänsyn till hus och branter, verkställdes och är den stadsplan som fortfarande helt präglar Djurgårdsstaden.

Området delades i elva numrerade kvarter som fick namn efter sina utmärkande drag. Förutom kvarteret Kyrkogården fanns till exempel kvarteret Bergsklippan på områdets höga branta södra sida, kvarteret Fyrkanten där det fortfarande stod rester kvar av den stora fyrålgade gården som varit båtsmanssjukhus och kvarteret Trädgården som dominerades av Johan Psilanderhielms grönskande trädgård.

På stadsplanen från 1736 finns byggnaderna på Psilanderhielms tomt utritade. Strax ovanför stranden ligger det hus vi kallar Mjölnergården med sina två stenflyglar ner mot vattnet. Flyglarna finns inte utritade på Tillaeus stora Stockholmskarta från 1731 och bör ha varit relativt nyuppförda. Bakom huset finns den stora trädgården och på den östra tomtgränsen, där Bellmanshuset finns i dag, en sexkantig byggnad som skulle kunna vara ett lusthus eller möjligen brunnshus.

Djurgårdsstaden expanderar snabbt och det är inte bara varvets timmermän och smeder som bosätter sig vid

de nyutlagda gatorna och gränderna. Här finns tjärvräkare, tunnbindare och tjärkullrare som har sitt arbete på Beckholmens tjärhov och becksjuderi. Här bor amiralitetsfolk med arbete på Galärvarvet och Skeppsholmen, hantverkare av olika slag och med tiden en allt större skara av krögare och näringsidkare.

En annan av Tillaeus kartor från ungefär samma tid nämner inte längre Psilanderhielm som arrendator till tomten Trädgården 31.

Nu skrivs «Wijn Handlaren Säjpell» som innehavare och några år senare – 1740 – finns i stället riksrådet Gyllenborgs kockmäster Christian Severin och året därpå traktören Hindrich Guhl med piga och hustru på tomten med den stora trädgården.

Tomten tycks nu skifta händer ganska snabbt. I september 1742 övertar in-

spektorn vid Kongl. Lustgården Johan Wolfgang Meijerhöfer arrendet för att 1745 överlåta det på mjölnaren och byggmästaren Johan Jacob Herbst.

Fem år senare – år 1750 – friköper Herbst tomten från Krigsmanshuskassan och det är förmodligen vid den här tiden fastigheten börjar kallas Mjölnergården. På en karta över «Djurgårdsstranden ifrån Lootzaks wärf till Leijonkulan» betecknas tomten som «Mölnarens tomt, packhus och trädgård».

Rum att hyra

Av allt att döma lägger mjölnaren Herbst ner både pengar och intresse på fastigheten. De byggnadsantikvariska undersökningar som gjorts av Mjölnergården visar att huset genomgått en stor ombyggnad vid mitten av 1700-talet. Huset har då byggts på med en övervåning med frontespis och sval-

gång mot sjösidan. Vid den här tiden taxerades fastigheter efter hur många fönster de hade, och vi kan se att Herbsts gård 1755 taxeras för 44 fönsterlufter, jämfört med 1745 då taxeringen bara gällde 15 lufter. År 1755 utökar Herbst tomten genom att arrendera en nästan lika stor areal som den han tidigare friköpt från Krigsmanshuskassan. Det är mark som ligger mellan Mjölnergården och stranden, och där den långgrundna viken fyllts igen hela vägen ut till sjöboden i slutet av den långa bryggan.

Troligtvis är det vid den här tiden som Bellmanshuset byggs längs tomtragränsen mot Långa gatan. Genom att undersöka årsringarna i träet har man kunnat konstatera att timret som huset byggts av är avverkat vintern 1754–55 och har huggits i Mälardalen eller Roslagen. Timret i den låga längan med

Utsikt över Djurgårdsslätten mot staden. Oljemålning av Louis Belanger 1812 (detalj). Konstnären står uppe vid nuvarande Hasselbacken och tittar ner mot Allmänna Gränd. Bakom husen till höger sticker masterna upp från fartygen vid Djurgårdsvarvet.

Parti av Djurgårdsvarvet, laverad pennteckning av Elias Martin cirka 1880.

snedtak invid Bellmanshuset är hugget vid samma tillfälle och kommer från samma bestånd, vilket gör att man får anta att byggnaderna uppförts samtidigt. Trots de stora skillnaderna i utseende har de båda byggnaderna i princip samma planlösning och ter sig i jämförelse med Mjölnergården, med sin sexdelade plan, som ålderdomliga. Den låga längan, som består av två lägenheter om kök och kammare på var sin sida om en gemensam farstu, vänder sig helt mot gatan och saknar fönster, och ursprungligen även dörr, mot trädgården. Förmodligen är den byggd

som bostad för arbetare vid varvet och becksjuderiet. Bellmanshuset med sina av allt att döma redan från början bemålade tak och vävtapeter visar däremot på en betydligt högre ambition.

I mantalslängden för 1755 kan vi läsa att «Mjölneren och qvarnbyggaren Johan Jacob Herbsts gård uthyres till näringsställe om sommaren». I fastigheten hyrde dessutom en ogift och två gifta timmermän med barn och piga samt en ensam sjömanshustru med två små döttrar. Längden ger alltså besked om att Herbst själv inte bodde i huset och att här – åtminstone om sommaren – fanns någon form av krog. Herbst själv bodde i eget hus vid Stadsgården och drev kvarnrörelse i Söderström, där han även höll krog. I det egna huset i Stadsgården hyrde han ut rum till inte mindre än tre krögare.

Möjligen hyrdes Mjölnergården ut till någon krögare på somrarna inte bara 1755 utan under en följd av år. Herbsts intäkter från uthyrningsverksamheten kan följas i kronotaxeringslängderna och de håller sig konstanta under flera år. Kan man kanske förmoda att Jacob Herbst tyckte att han tjänade så bra på uthyrningsverksamheten att han ville försöka fördubbla sina intäkter? Bellmanshuset skulle i så fall vara ett spekulationsbygge – skapat för snabba hyresintäkter och inte för varaktigt boende.

Utsikt över Djurgårdsstaden cirka 1880. Allmänna gränd har ställts i ordning och breddats men kvarteret Trädgården som upptar bildens högra del präglas fortfarande av en brädgård och skröpiga förråd. Det ryker kraftigt ur Mjölnergårdens två skorstenar och där bakom kan man ana Bellmanshuset och den förfallna trädgården.

Sommarnöje

Vid mitten av 1700-talet hade Djurgården nästan helt tappat sin betydelse som kunglig jaktpark. Ön kom mer och mer att bli ett andningshål och ett nöjescentrum för den som ville fly stadens smuts och trängsel. Olof Rudbeck nämner redan 1698 i sin *Atlantica*: «... roddarpigor som skiutsa Ungkarlarna och Jungfruerna uth på Djurgården om sommaren at leeka och förlusta sig». Vid mitten av 1700-talet hade trafiken till Djurgården ökat så kraftigt att kungen beslöt att ta upp inträdesavgift till ön. Avgiften skulle gälla alla, både åkande, ridande, gående och de som kom med båt. För att förhindra smittrafik beslöt man senare att även begränsa antalet tilläggsplatser på Djurgården. Roddsluparna fick bara anlöpabryggan vid Djurgårdsbron och bryggan vid «stora slätten uti allmänna gränden». Allmänna gränd blev så porten till Djurgården och kvarteren intill blev stadens glädjekvarter, i alla bemärkelser. Här hittar vi de «Bacchi tempel

och Fröjas gårdar» där, enligt Bellman, «kärlekens pilar vässas i öl».

I kvarteret Trädgården och runt om i Djurgårdsstaden växte näringsställen upp i snart sagt varje gathörn. Direkt granne med Mjölnergården låg artillerisergeanten Grams hus där man höll näring och «litet värdshus om sommaren». Där intill vid Djurgårdsvägen fanns krögaren Petter Barcks väldokumenterade värdshus.

Kanske Jacob Herbst låter bygga Bellmanshuset för att locka till sig den borgarklass som vid den här tiden i allt större utsträckning börjat hyra sommarnöje på Djurgården. Huset, med sina många små rum, skulle mycket väl kunna fungera som ett slags pensionat. Tack vare svalgången är till och med övervåningens alla rum tillgängliga direkt utifrån, utan att man behöver passera genom huset.

Det skulle dröja till mitten av 1800-talet innan stockholmaren upptäckte skärgården, och ända till dess var ett hyresrum i Djurgårdsstaden ett vanligt

sommarnöje. Den som lockades till Djurgården av den 'lagom vilda' naturen stördes av allt att döma av att behöva passera genom Djurgårdsstadens kåklabyrinter och nöjeskvarter för att nå lustparken. Kammarjunkaren Magnus Constans Pontin har i en resebeskrivning utgiven 1846 berättat om sitt möte med Djurgårdsstaden. Han anländer i roddslup till Allmänna gränd och skriver att landningsplatsen «utgörs av en trång och smal och trasig, av några ruttna bräder sammansatt och med rödfärgade, hängande, tjäriga plank omgiven lastbrygga, till vilken man kliver upp på några ohyvlade, av rodderskornas båtshakar söndersmulade bräder». När han sedan fortsätter upp mot Djurgårdsslätten möts han av valet mellan tvenne vägar: «den ena över nakna skrovliga berghällar, den andra över brädplankor, beslagna med ribbor, från vilka vassa spikar sticka upp sina glupska huvuden... Mellan tvenne rader av ruskiga kyffen, fullproppade av trasiga, här och där ur fön-

stren framrittande ungar, kryssar man förbi högar av framför kyffportarna utlagda drev. Kohorter av kärringar, vilka beväpnade med träsvärd föra krig på liv och död med dreven, sätta vandraren i en beständig fara att bekomma ett dulgaslag. Den angenäma luft, som vanligen åtföljer snusk och drev och trasbylten; den friska, balsamiska doft, som är från mera malpropra ungar och kärringar oskiljaktig, äro den Djurgårdspromenerandes trogna följeslagare genom hela sträckningen av denna den dåligaste upplaga av gränd.»

Krog

Runt 1740 fanns det av allt att döma någon form av krog eller värdshus i Mjölnergården. De personer som stod skrivna på gården under olika år hade, som tidigare nämnts, titlar som vinhandlaren, kockmästern och traktören. Det skulle rent av kunna tolkas som om Mjölnergården varit ett värdshus eller traktörsställe, vilket var lite förnärmare än en vanlig krog. I arkivmaterialet finns annars inget som tyder på att det senare funnits någon större värdshusrörelse i Mjölnergården eller i Bellmanshuset. Det behöver inte tolkas som att det inte fanns. Tillfälliga hyresgäster sätter inga spår i mantalslängderna. Näringsställe eller 'spiskvarter' har funnits i något av husen på tomten vid några olika tillfällen senare under 1700-talet, ofta med bara något års varaktighet och av allt att döma i ganska blygsam skala. År 1763 träffar vi på en artilleristyckjunkare som «håller näring» i någon av byggnaderna, men då han dyker upp i taxeringslängden påföljande år skriver han sig som såpsjudare. Kanske steget inte var så långt från den ena grytan till den andra. Av längden får vi även veta att han betalade skatt för att han använde sådana så kallade överflödsvaror som «The och Caffé» samt att han brukade puder.

En stor och väletablerad krogrörelse som går att följa under hela 1700-talet fanns däremot i gården Trädgården 26. Tomten låg vid Allmänna gränd i hörnet av Djurgårdsvägen och försvann till stora delar då Allmänna gränd snyggades upp och breddades 1866. Här möter oss krögaren Michael Höök redan 1736 och han följs sedan av traktören och borgaren Petter Barck, vars änka Catharina fortsätter rörelsen efter

makens död. Ännu i dag finns en restaurang på den bit av tomten som återstår efter gaturegleringen och även den fastigheten förvaltas av Statens fastighetsverk.

År 1765 sålde Jacob Herbst byggnaderna och tomten till Djurgårdsvarvet som hade fortsatt att expandera under 1750-talet och var i stort behov av både mark och bostäder. I mantalslängderna kan man nu se hur husen börjar fyllas av skeppstimmermän och arbetare. Ännu är dock antalet mantalsskrivna på gården relativt få och man kan nog förmoda att många sommargäster och andra hyresgäster passerar genom husen utan att sätta avtryck i arkivmaterialet. En tradition från 1800-talet gör gällande att Bellmanshuset tidigare varit flickpension och sommarställe för förnärmare damer, vilket kan vara ett minne av tiden då rummen hyrdes ut över sommaren.

Skola

Johan Gabriel Carlén skriver i kommentarerna till *Bellmans samlade skrifter* 1861: «I Djurgårdsstaden inom kvarteret Trädgården ligga mitt emot varandra tvenne rödfärgade byggnader, den ena kallad Mjölnergården, den andra Gamla skolhuset.» Även på andra ställen framskymtar traditionen att Bellmanshuset skulle ha använts som skol-

Anders Fryxell var lärare i Djurgårdsskolan och hörde förmodligen till de skolmästare som antas ha haft sin bostad i Bellmanshuset. Han blev med tiden en av de verkligt stora i den akademiska världen och har gått till historien som författaren till 'Ack Värmeland du sköna'.

hus innan Djurgårdsskolan uppförs på tomten på andra sidan Långa gatan i slutet av 1820-talet. Någon organiserad skolundervisning förekom inte för Djurgårdsstadens allt mer växande barnaskolor före 1759. Året därpå möter oss den förste skolläraren «studichus» Daniel Bergner med hustru och två döttrar i mantalslängden. Han bor då i gården Trädgården 31 och här ska han följas av sina kollegor under resten av 1700-talet och 1800-talets första kvartsekel. Visserligen kan beteckningen Trädgården 31 betyda såväl Mjölnergården som Bellmanshuset men med tanke på att arkivmaterialet stöds av en vid 1800-talets mitt levande tradition, finns det ingen anledning betvivla att det är huset vid Långa gatan som avses. På andra ställen kan vi läsa att skolan bedrevs i ett par små rum som var så tränga att undervisningen måste ske växelvis. Det var fråga om en utpräglad fattigskola där skolgången var ojämn och lärartjänsten slitsam.

Den sista skolmästare som var mantalsskriven i Trädgården 31 var «phil Candidat» Anders Fryxell. I dag är han kanske mest känd som författare till *Ack Värmeland du sköna* men för samtiden var han främst den store skolreformatorn, teologen och historikern. Han blev sedermera 'en av de Aderton' i Svenska akademien, filosofie och teologie doktor, medlem av Vetenskapsakademien, Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademien jämte en mängd lärda samfund både i Sverige och utlandet. Han är i sin historieskrivning allmänt kritisk mot Carl Michael Bellman och känns inte vid några Bellmanstraditioner i Djurgårdsstaden. Han har till eftervärlden odödliggjort vad Bellmans änka sade vid invigningen av Bellmanbysten 1829: «Aldrig trodde jag, att man skulle göra så mycket väsen av en sådan suput, som Bellman var. Jag må väl undra, vad de skola hava sagt, om de haft honom till man». Men vare sig Anders Fryxell ville det eller ej så kommer det hus vid Långa gatan där han verkade som lärare ett par år i början av 1820-talet att för all framtid vara förknippat med Carl Michael Bellman och den värld han skapade. ■

*Hans Landberg
och Catrine Arvidsson;
Konsthistoriker*